Peiramat.doc

Η Πειραματική Σκηνή του Εθνικού Θεάτρου άνοιξε στην καινούργια βάση της, στο Από Μηχανής Θέατρο, αφού οι σκηνές του Εθνικού της Αγίου Κωνσταντίνου θα παραμείνουν κλειστές έως ότου ολοκληρωθεί η ανακαίνιση του ιστορικού κτιρίου. Στην Μικρή Σκηνή παρουσιάζονται τρία μικρά, σύγχρονα ελληνικά έργα σε ενιαία παράσταση. Την ερχόμενη Παρασκευή θα ανοίξει και η Μεγάλη Σκηνή, στο κάτω όροφο του Από Μηχανής, με το «Όνειρο» του Αυγούστου Στρίντμπεργκ σε σκηνοθεσία Στάθη Λιβαθηνού.

Μια μέθοδο γνωστή προ τριακονταετίας –τουλάχιστον- χρησιμοποιήθηκε για τη συγγραφή των δύο, από τα τρία, μικρών έργων που παρουσιάζονται στην Πειραματική Σκηνή υπό το γενικό τίτλο «Τρία νεοελληνικά έργα σε πρώτη παρουσίαση –Συνεχόμενοι λυγμοί, Versus και Τραστ». Ήδη από τη δεκαετία του ’70 οι νέοι σκηνοθέτες θέλησαν να πειραματιστούν με τη θεατρική γραφή όπως αυτή προκύπτει μέσα από τη συλλογική δουλειά μιας ομάδας πάνω σε μια ιδέα. Στόχος των σχετικών εγχειρημάτων είναι έργα που να μυρίζουν εκ γραφής θέατρο –και όχι γραφείο συγγραφέα. Επιπλέον αυτή η πρακτική κάθετης παραγωγής (από τη συγγραφή στην παράσταση), μπορεί να ξεκλειδώσει πλήθος μυστικών της σχέσης γραφής-σκηνοθεσίας-ερμηνείας μέσα από μια πολύτιμη για τους ενεχόμενους διαδικασία ολικής τριβής με το θεατρικό φαινόμενο.
Με τον τρόπο αυτό έχει δουλέψει, φερ’ ειπείν, ο Ανδρέας Στάικος τα πρώτα θεατρικά έργα του και το τελευταίο, τον «Καπνοκράτορα». Στην εν λόγω περίπτωση, ωστόσο, ακόμη κι αν συμμετείχαν στην πρώτη φάση γραφής οι ηθοποιοί του, επειδή ο Στάικος είναι στυλίστας και η γραφή του τόσο ιδιαίτερη και προσωπική, οπωσδήποτε το τελικό αποτέλεσμα είναι εντελώς δικό του.
Συγγενική είναι και η διαδικασία του devised theatre, που στην Αθήνα έχει δοκιμάσει με αξιόλογα αποτελέσματα ο Μιχαήλ Μαρμαρινός. Εδώ δεν ενδιαφέρει να παραχθεί ένα έργο με αρχή, μέση και τέλος. Σε μια εποχή που παραμένει υπό την επήρεια της αποδόμησης, το κείμενο-παράσταση αποτελεί ένα παστίς εντυπώσεων διαφορετικών προσώπων εντός και εκτός ομάδας, στοιχείων και υλικών πάνω σ’ ένα γενικό θέμα που συρράπτει και διαμορφώνει σε ενιαία παράσταση ο σκηνοθέτης.
Στην παράσταση της Πειραματικής Σκηνής ο κάθε συγγραφέας κατέθεσε μια ιδέα για έργο, πάνω στην οποία δούλεψε μαζί με το σκηνοθέτη και τους ηθοποιούς τόσο τη συγγραφή του τελικού κειμένου όσο και το στήσιμο της παράστασης. Τα δύο από τα τρία έργα, το Versus του Χρήστου Στρέπκου και το Τραστ του Νίκου Λαμπρόπουλου, αποδεικνύουν τη δυναμική αλλά και τα όρια της μεθόδου. Το πρώτο είναι ένα μικρό δοκίμιο πάνω στη δραματική σύγκρουση, κυρίως πάνω στην προετοιμασία της τελικής ρήξης, με εγκιβωτισμένο ένα ενδιαφέρον (και σκηνοθετικά) flash back ψυχαναλυτικού χαρακτήρα. Οι φωτισμοί του Δήμου Αβδελιώδη και οι ερμηνείες των τριών ηθοποιών (Στάθης Μαντζώρος, Λουίζα Κωστούλα, Τάνια Παλαιόλογου) στήριξαν καλά το σκηνικό αποτέλεσμα, που είχε τη γοητεία του ατελούς και ανολοκλήρωτου ενός αποσπάσματος.
Αντίθετα το Τραστ του Νίκου Λαμπρόπουλου είχε αυστηρή δόμηση και γραμμική εξέλιξη –με συμβατικά κριτήρια, ήταν ολοκληρωμένο. Εκκινώντας από το λεγόμενο δίλημμα του φυλακισμένου, παρακολουθούμε ένα ανώτερο στέλεχος μιας απρόσωπης εταιρείας (ονόματι Σεφ) να πειραματίζεται πάνω στην ανθρώπινη συμπεριφορά,

προβάλλοντας το ίδιο δίλημμα σε δύο υπαλλήλους του: εσύ ή αυτός. Σύντομα το δίλημμα συμπληρώνεται με νέες παραμέτρους (και οι δυο ή κανείς) και οι δύο άνδρες σαν ανδρείκελα χειραγωγούνται από τον Σεφ. Το παιχνίδι είναι εξαρχής στημένο. Η σκηνοθεσία της Ελένης Τριανταφυλλοπούλου διευθέτησε εύστοχα τις σκηνικές σχέσεις των προσώπων (οι ηθοποιοί Δημήτρης Μυλωνάς, Στράτος Σωπύλης και Γιώργος Στάμος) αλλά το αποτέλεσμα ήταν απλώς αναμενόμενο.
Το τρίτο μικρό έργο δεν προέκυψε ούτε από άπειρο συγγραφέα (Ηλίας Πολλάτος) ούτε από νεαρό σκηνοθέτη (Τάκης Τζαμαργιάς). Ως εκ τούτου η γλώσσα του κειμένου ήταν έντεχνη, με ατμόσφαιρα που ανακαλούσε Παπαδιαμάντη, και από την ποιητική σκηνική μεταφορά του διηγήματος ήταν εμφανής η δόκιμη προϋπηρεσία του σκηνοθέτη. Συνεπώς ως εντελέστερη, λόγω και έργω, σκηνική πράξη, το «Συνεχόμενοι Λυγμοί» συγκριτικά αδίκησε τα δύο προηγούμενα. Τους ρόλους ερμήνευσαν η Πηνελόπη Μαρκοπούλου, η Ελένη Ρουσσινού και ο Στέλιος Ιακωβίδης

Και δύο παρατηρήσεις...
Το θέατρο είναι μία τέχνη στην οποία ο λόγος έχει πρωτεύουσα σημασία. Γι' αυτό οι άνθρωποι του Εθνικού Θεάτρου, λόγω της θεσμικής θέσης του Οργανισμού, πρέπει να προσέχουν λίγο την προς τα έξω εικόνα τους στη σχέση τους με τον λόγο. Σίγουρα μπορούσε να υιοθετηθεί άλλη διάκριση αντί της Μικρής / Μεγάλης Σκηνής, εφόσον ήδη έχουμε να κάνουμε με την Πειραματική Σκηνή. Γιατί τώρα οι δημοσιογράφοι και οι κριτικοί, αλλά και όσοι αναφέρονται στους δύο χώρους, τους προσδιορίζουν με τον εξής σιδηρόδρομο: Μικρή /Μεγάλη Σκηνή της Πειραματικής Σκηνής του Εθνικού Θεάτρου στο Από Μηχανής Θέατρο. Έπειτα αυτός ο προσδιορισμός «νεοελληνικά» δίπλα στο «έργα» που χρησιμοποιείται κατά κόρον, κι εδώ στον επίσημο τίτλο της παράστασης, τι ακριβώς σημαίνει; Και πώς εξηγείται στον ίδιο τίτλο να υπάρχουν δύο αγγλικές λέξεις, εκ των οποίων η μία με αγγλικούς (Versus) και η άλλη με ελληνικούς χαρακτήρες (Τραστ);